Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1982/83:12

om förbättringar i arbetslöshetsförsäkringen m. m. (prop. 1982/83:55 bilaga 5)

I betänkandet behandlas proposition 1982/83:55 bilaga 5 (arbetsmarknadsdepartementet) samt fyra med anledning av propositionen väckta motioner.

Sammanfattning

Riksdagen beslöt i våras – med verkan från den 1 juli – om vissa förbättringar av ersättningarna vid arbetslöshet. Samtidigt gjordes en sänkning av nivån på statsbidragen till arbetslöshetskassorna.

Utskottet tillstyrker regeringens i proposition 55 framlagda förslag om

att dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen höjs ytterligare till högst 280 kr. och att det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) höjs till 100 kr. per dag,

att reglerna om avstängning från rätt till arbetslöshetsersättning modifieras,

att statsbidragen till arbetslöshetskassorna återställs till i princip samma nivå som tidigare eller till ca 90 % av kassornas kostnader.

När ersättningarna vid arbetslöshet förbättras höjs samtidigt utbildningsbidragen till deltagare i arbetsmarknadsutbildning i motsvarande mån.

Kostnaderna för arbetslöshetsersättningar och utbildningsbidrag finansieras f. n. till 45 % över budgeten och i övrigt av en särskild arbetsgivaravgift, arbetsmarknadsavgiften. Utskottet tillstyrker att den budgetfinansierade delen minskar till 35 % och att den del som finansieras av arbetsgivaravgift sålunda ökar till 65 %

Utskottets tillstyrkan av dessa förslag görs under förutsättning att riksdagen bifaller regeringens förslag om höjningar av mervärdeskatten och arbetsmarknadsavgiften.

Regeringens förslag avstyrks av moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet i en gemensam reservation. Vpk motsätter sig i en reservation att förslagens genomförande kopplas till en höjning av mervärdeskatten men biträder i övrigt vad regeringen föreslagit.

Ett av villkoren för att KAS skall utgå är att den arbetslöse har fyllt 16 år. Regeringen har i samma proposition föreslagit att åldersgränsen höjs till 18 år. Utskottet tillstyrker detta förslag med reservation av vpk för avslag.

Propositionen

Regeringen föreslår i den aktuella bilagan till proposition 1982/83:55 – efter föredragning av statsrådet Leijon – att riksdagen skall

dels anta inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,[1]
2. lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,[1]

dels

3. godkänna de i bilagan förordade riktlinjerna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna,
4. godkänna de i bilagan förordade riktlinjerna för finansiering av arbetslöshetsersättningarna och utbildningsbidragen,
5. till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under tolfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 631 200 000 kr.

[1] se bilaga 1

Motionerna

1982/83:111 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen avslår proposition 1982/83:55, såvitt avser Bilaga 5, Arbetsmarknadsdepartementet.

Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1982/83:99.

1982/83:119 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c)

I motionen yrkas

11. att riksdagen avslår proposition 1982/83:55 i vad avser ändrade regler för arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag,
12. att riksdagen avslår proposition 1982/83:55 i vad avser ändrade statsbidragsbestämmelser till arbetslöshetskassorna,
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande den fortsatta utvecklingen av arbetslöshetsersättningen.

Yrkandena 1–10 kommer att behandlas av andra utskott.

Motiveringen till yrkandena återfinns i motion 1982/83:112.

1982/83:123 av Ola Ullsten m. fl. (fp)

I motionen yrkas

1. att riksdagen avslår inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslag till
   a) lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
   b) lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
2. att riksdagen avvisar
   a) de i propositionen förordade riktlinjerna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna,
   b) de i propositionen förordade riktlinjerna för finansiering av arbetslös-

hetsersättningarna och utbildningsbidragen.

c) förslaget att till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under tolfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 631 200 000 kr.

Motiveringen till yrkandena återfinns i motion 1982/83:120.

1982/83:128 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

2. att riksdagen avslår förslaget i proposition 1982/83:55 att KAS ej längre skall kunna utgå till ungdomar mellan 16 och 18 år.

Yrkandena 1 och 3–5 kommer att behandlas av andra utskott.

Yttrande från finansutskottet

I ärendet har yttrande inhämtats från finansutskottet. Yttrandet (FiU 1982/83:2 y) fogas till detta betänkande som bilaga 2.

Utskottet

Riksdagen beslöt i våras om ändringar i reglerna för ersättningar vid arbetslöshet. Beslutet innebar ett godkännande av förslagen i den dåvarande regeringens proposition 1981/82:139. Utskottet behandlade ärendet i betänkandet AU 1981/82:13. Förändringarna blev gällande från den 1 juli i år.

Från de utgångspunkter som är aktuella i det nu föreliggande ärendet innebar de i våras beslutade förändringarna följande:

- vissa förbättringar av ersättningarna vid arbetslöshet
- väsentliga förändringar av statsbidragen till arbetslöshetskassorna
- skärpta regler om avstängning från rätt till arbetslöshetsersättningar.

Vid riksdagsbehandlingen i våras riktade socialdemokraterna och vpk stark kritik mot förslagen i proposition 139. De båda partierna krävde bättre ersättningar vid arbetslöshet än som föreslogs i propositionen, och de motsatte sig förändringarna av statsbidragen till kassorna. Invändningar riktades också mot de föreslagna nya avstängningsreglerna.

De förslag som den socialdemokratiska regeringen nu lägger fram i bilaga 5 till proposition 1982/83:55 ansluter till de ståndpunkter socialdemokraterna intog i våras och dokumenterade i en partimotion och i reservationer till betänkandet AU 1981/82:13.

Med anledning av proposition 55 i den aktuella delen har väckts fyra partimotioner. Av dessa framgår sammanfattningsvis att vpk godtar regeringsförslagen, medan moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet vidhåller de ståndpunkter de intog i våras och följaktligen avvisar förslagen.

I ärendet har yttrande inhämtats från finansutskottet.

Innan utskottet går över till att i sak behandla ärendet bör framhållas följande. Regeringen har förutsatt att dess förslag om förbättringar av arbetslöshetsersättningarna och bidragen till arbetslöshetskassorna m. m. liksom övriga förslag i proposition 55 om socialförsäkringen m. m. skall täckas genom en samlad finansiering av de aktuella åtgärderna.

I denna fråga har finansutskottet i det begärda yttrandet anfört avslutningsvis:

Utskottet tillstyrker att åtgärderna att förbättra ersättningsnivåerna i pensionssystemet, sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen, barnomsorgen och barnbidragen totalfinansieras med en höjning av mervärdeskatten och arbetsgivaravgiften till arbetslöshetsförsäkringen. Behovet av att åtgärderna totalfinansieras är enligt utskottets mening så angeläget att detta bör komma till uttryck i riksdagens beslut vad gäller dessa utgiftsökningar. Förslagen i propositionens olika bilagor bör godkännas, antas eller medel anvisas endast på det uttryckliga villkoret att riksdagen bifaller förslagen om höjning av mervärdeskatten respektive höjning av arbetsgivaravgiften till arbetslöshetsförsäkringen.

Arbetslöshetsersättningarnas storlek m. m.

Utskottet går härefter över till att i sak behandla regeringens förslag beträffande arbetslöshetsförsäkringen m. m. och de föreliggande motionerna.

Som inledningsvis nämnts beslöts i våras vissa förbättringar av *arbetslöshetsersättningarna* att gälla fr. o. m. den 1 juli i år. Den högsta dagpenningen från arbetslöshetskassorna fastställdes till 230 kr. Som en nyhet i arbetslöshetsförsäkringen infördes möjlighet för kassorna att på egen bekostnad, dvs. utan statsbidrag, betala ut ersättning med högre belopp.

Samtidigt höjdes det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) för arbetslösa som inte har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa från 75 till 80 kr. per dag. För arbetslösa som inte har fyllt 20 år är KAS dock oförändrat 75 kr.

Regeringens nya förslag innebär att dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen skall kunna utgå med 280 kr. som högsta belopp. Lägsta dagpenning blir 110 kr. Möjligheten till självfinansierad påbyggnadsdel slopas. KAS höjs till 100 kr. per dag utan åldersdifferentiering. Till frågan om den nedre åldersgränsen för KAS återkommer utskottet i det följande.

De utbildningsbidrag som utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning är knutna till ersättningarna vid arbetslöshet. Det har hittills ankommit på regeringen att anpassa utbildningsbidragen till de förändringar som görs av arbetslöshetsersättningarna. Det anmäls i propositionen att utbildningsbidragen kommer att ändras till högst 280 och lägst 100 kr. per dag om förslagen om arbetslöshetsersättningarna bifalls av riksdagen.

Såväl den tidigare som den nya konstruktionen för *statsbidragen till arbetslöshetskassorna* redovisas i detalj i proposition 1981/82:139 och

betänkandet AU 1981/82:13. Det må därför räcka med att här konstatera att den bidragskonstruktion som gäller från den 1 juli är avsedd att täcka kassornas kostnader till ca 80 %, en minskning med ca 10 % jämfört med den tidigare ordningen.

Regeringen föreslår nu att statsbidragens kostnadsandel åter skall utgöra ca 90 % samt att det skall ankomma på regeringen att utforma bidragsreglerna med eftersträvande av möjliga förenklingar.

Reglerna om avstängning från rätt till ersättning på grund av självförvållad arbetslöshet skärptes betydligt från den 1 juli. I motsats till tidigare måste den arbetslöse nu vara anmäld hos arbetsförmedlingen för att avstängningstiden skall börja löpa. Om den arbetslöse avvisar erbjudande om ett lämpligt arbete kan han eller hon avstängas på nytt och riskerar därmed att avstängningstiden fördubblas. Härutöver genomfördes att avstängningstiden i normalfallen förlängdes från fyra till sex veckor. Vid fördubbling av avstängningstiden skall denna med de nya reglerna kunna pågå i längst 84 dagar. Oavsett dessa regler kan en person i särskilda fall vara avstängd från rätt till ersättning tills han eller hon har förvärvsarbetat viss tid. Denna tid är nu förlängd från 20 till 30 dagar.

Förslagen i propositionen beträffande avstängningsreglerna innebär att normaltiden för avstängning åter blir fyra veckor (28 dagar). Vid fördubbling blir avstängningstiden därmed längst 56 dagar. Tiden för förvärvsarbete för att en arbetslös åter skall bli berättigad till ersättning fastställs på nytt till 20 dagar.

Utgifterna för arbetslöshetsersättningarna och utbildningsbidrag påverkas inte bara av de ovan redovisade reformförslagen. Hänsyn måste också tas till den starkt ökade arbetslösheten och till en beslutad utökning av arbetsmarknadsutbildningen från 110 000 till 125 000 deltagare. Med utgångspunkt häri beräknas i propositionen att statens kostnader för arbetslöshetsersättningar och utbildningsbidrag under innevarande budgetår kommer att uppgå till 6 829.8 milj. kr.

Finansieringen av dessa kostnader för staten skall f. n. ske till 45 % över statsbudgeten (anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag) och till 55 % via den arbetsmarknadsavgift som tas ut enligt lagen om sociala avgifter. Det föreslås i propositionen att dessa kostnadsandelar ändras så att i fortsättningen 35 % av kostnaderna täcks av budgetmedel och 65 % av arbetsmarknadsavgiften.

Vidare föreslås att arbetsmarknadsavgiften höjs från f. n. 0.8 % till 1.3 %.

Även med dessa förändringar uppstår ett behov av anslagsförstärkning, som i propositionen beräknas till 631.2 milj. kr.

För egen del får utskottet anföra följande.

De i våras beslutade höjningarna av ersättningarna vid arbetslöshet är, som sägs i propositionen, helt otillräckliga. Det högsta dagpenningbeloppet

inom arbetslöshetsförsäkringen bör därför fastställas till 280 kr. Med denna förbättring finns inte skäl att bevara den nyinförda möjligheten till frivillig påbyggnadsdel, utan denna bör avskaffas. Det lägsta dagpenningbeloppet bör fastställas till 110 kr.

Beloppet för KAS bör höjas till 100 kr. per dag och utgå utan den fr. o. m. den 1 juli införda åldersdifferentieringen.

Utskottet ställer sig alltså i dessa delar bakom regeringens förslag och avstyrker därmed avslagsyrkandena i partimotionerna 111, 119 och 123 från moderata samlingspartiet, centerpartiet resp. folkpartiet.

I centerpartimotionen sägs att en höjning av ersättningarna per den 1 juli 1983 kan bli motiverad med hänsyn till en högre inflationstakt under vintern. Det bör uppdras åt regeringen att i så fall återkomma till riksdagen i frågan varvid regeringen även bör beakta de utförsäkrades situation. Utskottet hänvisar till att höjningen av ersättningarna hittills regelmässigt tagits upp till prövning efter initiativ av Arbetslöshetskassornas samorganisation. Utskottet utgår från att denna organisation även i fortsättningen kommer att aktualisera frågor av detta slag. Motionen avstyrks därför även i denna del.

Nedskärningen av statsbidragen till arbetslöshetskassorna med följd att kostnader för den ökade arbetslösheten övervältras på kassorna och deras medlemmar kan inte accepteras. Bidragsnivån bör återställas så att den motsvarar ca 90 % av kassornas utgifter för dagpenningar och förvaltning. Utskottet godtar även propositionens förslag att det skall få ankomma på regeringen att med den angivna procentandelen som riktpunkt fastställa statsbidragsreglerna, varvid det bör eftersträvas att de blir så enkla som möjligt.

De nya reglerna om avstängning från rätt till arbetslöshetsersättningar har blivit omotiverat hårda. De modifieringar av reglerna som föreslås i propositionen är välgrundade och bör genomföras.

Som redan sagts beräknas statens totala kostnader för ersättningar vid arbetslöshet och för utbildningsbidrag uppgå till 6,8 miljarder kronor under innevarande budgetår. Detta är en ökning med ca 2,7 miljarder jämfört med vad som beräknades i våras. Av ökningen faller drygt 700 milj. kr. på de föreslagna förbättringarna av arbetslöshetsersättningarna, medan återstoden, ca 2 miljarder kr., beror på den ökade arbetslösheten med kraftigt ökade utbetalningar av ersättningar som följd samt – till viss del – på en ökad volym på arbetsmarknadsutbildningen.

Regeringens förslag att i detta läge öka den andel av kostnaderna som skall täckas av arbetsmarknadsavgiften och i motsvarande mån minskar andelen av budgetfinansieringen biträds av utskottet. Genom en sådan omfördelning blir det möjligt att i dagsläget minska behovet av ytterligare budgetmedel och i stället ta i anspråk den reserv av arbetsgivaravgiftsmedel om 1 183 milj. kr. som byggts upp under tidigare år.

Kostnaderna för höjda arbetslöshetsersättningar och förbättrade bidrag

till arbetslöshetskassorna beräknas för helt år uppgå till ca 1,5 miljarder kr. Som föreslås i propositionen bör denna reformkostnad finansieras genom en höjning av arbetsmarknadsavgiften från 0,8 till 1,3 % vilket beräknas ge ett tillskott av ca 1,5 miljarder kr. Vid bifall härtill bör ändring göras i lagen om sociala avgifter. Förslag om sådan lagändring har lagts fram i propositionens bilaga 1 (socialdepartementet). Detta lagändringsförslag är hänvisat till socialförsäkringsutskottet som behandlar det i betänkande SfU 1982/83:9.

Även med nu föreslagna finansieringsåtgärder är en förstärkning av anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag nödvändig. Den bör som regeringen föreslår komma till stånd genom att ett belopp av 631,2 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget.

De ovan föreslagna förändringarna bör gälla från den 1 januari 1983. Vad särskilt gäller förändringarna i lagen om arbetslöshetsförsäkring skall tilläggas att föreslagna övergångsbestämmelser beträffande avstängningsreglerna m. m. lämnas utan erinran. Till frågan om motsvarande bestämmelser i lagen om kontant arbetsmarknadsstöd återkommer utskottet i det följande.

Som en konsekvens av de ovan redovisade ställningstagandena beträffande statsbidragen till arbetslöshetskassorna, avstängningsreglerna och finansieringsfrågorna avstyrks de i motionerna 111, 119 och 123 framställda yrkandena om avslag på propositionen i dessa delar.

Som framhållits i finansutskottets yttrande är det nödvändigt med en totalfinansiering av de åtgärder som föreslås i proposition 55. Den föreslagna höjningen av mervärdeskatten behandlas av skatteutskottet i betänkande SkU 1982/83:14. Höjningen av arbetsmarknadsavgiften behandlas, som ovan nämnts, av socialförsäkringsutskottet i betänkande SfU 1982/83:9. Med hänsyn till vad nu anförts sker arbetsmarknadsutskottets tillstyrkan av de ovan redovisade förslagen under den i hemställan uttryckligen gjorda förutsättningen att riksdagen bifaller vad skatte- och socialförsäkringsutskotten hemställt i de nämnda betänkandena.

Åldersgränsen för KAS

En av förutsättningarna för att KAS skall utgå är att den arbetslöse har fyllt 16 år. Regeringen föreslår att åldersgränsen höjs till 18 år.

Detta regeringsförslag omfattas av de yrkanden om avslag som framställts i partimotionerna 111 (m) och 123 (fp). Även vpk yrkar avslag i partimotionen 128.

Regeringens motiv för den nya åldersgränsen är att ungdomar i åldern 16–17 år som inte kan få utbildning eller arbete numera har goda möjligheter att få en ungdomsplats eller yrkesintroduktion. Såsom anförs i propositionen får det förutsättas att skolmyndigheterna även i fortsättningen noga följer sysselsättningsutvecklingen för ungdomar under 18 år och att skolöverstyrelsen i god tid anmäler för regeringen om ytterligare medel krävs för att

täcka behovet av ungdomsplatser. Med hänsyn härtill och till de övriga åtgärder som i höst och under tidigare riksmöten har vidtagits för denna grupp av ungdomar bör det kunna godtas att kontantstöd inte längre skall kunna tillgripas som en alternativ stödåtgärd. Regeringen bör emellertid noga följa verkningarna av lagändringen och bör, om så skulle behövas, ta initiativ till komplettering av samhällets insatser för utbildning, praktik och arbete åt de berörda ungdomarna. Regeringen bör i lämpligt sammanhang för riksdagen redovisa resultaten av den nu behandlade uppföljningen liksom de åtgärder som visat sig vara påkallade. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

Utskottet biträder sålunda regeringens förslag beträffande åldersgränsen för KAS, vilket innebär att yrkandena i motionerna 111, 123 och 128 avstyrks i motsvarande delar.

Lagförslaget beträffande KAS i övrigt

Även förslaget om ny åldersgräns är avsett att börja gälla från den 1 januari 1983. Ungdomar 16–17 år som vid den tidpunkten beviljats KAS bör få fortsätta att uppbära stödet ersättningsperioden ut. Propositionens förslag till övergångsbestämmelser härom liksom om avstängningsreglerna biträds av utskottet.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *arbetslöshetsersättningarnas storlek, statsbidrag till arbetslöshetskassor, avstängningsregler samt finansiering*
att riksdagen – under förutsättning av bifall till vad skatte- och socialförsäkringsutskotten hemställt i betänkandena SkU 1982/83:14 resp. SfU 1982/83:9 – med avslag på motionerna 1982/83:111 i motsvarande del, 1982/83:119 yrkandena 11–13 samt 1982/83:123 yrkandena 1 a, 1 b i motsvarande del och 2,
dels antar det genom propositionen 1982/83:55 (bilaga 5) framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
dels antar 18 och 27 §§ i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
dels godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna,
dels godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för finansiering av arbetslöshetsersättningarna och utbildningsbidragen,

dels till *Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 631 200 000 kr.,

2. beträffande *åldersgräns för kontant arbetsmarknadsstöd*
att riksdagen
dels med avslag på motionerna 1982/83:111 i motsvarande del, 1982/83:123 yrkande 1 b i motsvarande del och 1982/83:128 yrkande 2 antar 4 § i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om uppföljning,
3. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd, i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt under mom. 1 och 2.

Stockholm den 7 december 1982

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Alf Wennerfors (m), Erik Johansson (s), Anders Högmark (m), Karin Flodström (s), Arne Fransson (c), Lahja Exner (s), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Lars-Ove Hagberg (vpk), Gustav Persson (s), Håkan Stjernlöf (m), Bo Nilsson (s), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Iris Mårtensson (s).

Reservationer

1. Arbetslöshetsersättningarnas storlek, statsbidrag till arbetslöshetskassor, avstängningsregler samt finansiering (mom. 1)

Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Arne Fransson (c), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Håkan Stjernlöf (m) och Ingvar Carlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "De i" och på s. 7 slutar "nämnda betänkandena" bort ha följande lydelse:

De skäl som anförs av regeringen för ändrade regler om arbetslöshetsersättningarna och stödet till arbetslöshetskassorna har redan prövats av riksdagen vid behandlingen av dessa frågor i våras. Dessa skäl avvisades, och

det finns inte anledning för riksdagen att nu ändra ståndpunkt. Det bör erinras om att arbetslöshetsersättningarna höjdes så sent som den 1 juli i år och det kan inte vara motiverat att redan nu fatta beslut om ytterligare höjning.

Vidare bör framhållas att de förändrade nivåerna på bidragen till arbetslöshetskassorna var statsfinansiellt motiverade och dessutom hade som fördelningspolitisk motivering att de som har ett arbete bör visa sin solidaritet med kamrater som saknar arbete genom att ta på sig en något höjd avgift till sina arbetslöshetskassor. När det gäller det förslag till ändrade regler för bidragen till kassorna som regeringen nu lägger fram bör påtalas att det utöver bidragsnivån inte ger någon uppfattning om konstruktionen av de tilltänkta nya reglerna. Ett så knapphändigt utformat förslag bör inte läggas till grund för ett riksdagens beslut. Det bör inte godtas att regeringen bemyndigas att på egen hand fastställa bidragsregler med så betydande ekonomisk räckvidd som det här är fråga om.

Enligt utskottets mening kvarstår de statsfinansiella och fördelningspolitiska motiven för de beslut om arbetslöshetsförsäkringen m. m. som riksdagen fattade i våras. Utöver vad nu sagts kan inte godtas att höjningen av mervärdeskatten och arbetsmarknadsavgiften tas till intäkt för att ändra dessa beslut. Riksdagen bör därför avslå de förslag regeringen nu har lagt fram om arbetslöshetsersättningarnas nivå, statsbidragen till arbetslöshetskassorna, avstängningsreglerna och åtgärdernas finansiering.

Utskottet har ovan avstyrkt att man redan nu fattar beslut om en höjning av ersättningarna vid arbetslöshet. Dessa ersättningar har under åren fortlöpande anpassats till prisutvecklingen. Den tidigare i höst genomförda devalveringen av den svenska kronan kan under vintern befaras leda till en accelererad inflation som kan göra det motiverat att höja ersättningarna från den 1 juli 1983. Såsom förordas i motion 123 från centerpartiet bör regeringen i ett sådant läge återkomma till riksdagen med härav föranledda förslag och i samband därmed också redovisa överväganden om de utförsäkrades situation. Vad utskottet anfört med anledning av motionen i denna del bör regeringen underrättas om.

På grund av den ökade arbetslösheten har utbetalningen av arbetslöshetsersättningar och utbildningsbidrag ökat. Till följd härav får man räkna med att de medel som för innevarande budgetår anvisats under anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag inte kommer att förslå. Regeringen har i propositionen föreslagit att anslaget förstärks med 631,2 milj. kr. Förslaget bygger på de ändrade finansieringsformer som utskottet ovan har avstyrkt. Om utskottets ställningstaganden i denna liksom övriga nu behandlade frågor biträds av riksdagen får det ankomma på regeringen att göra en ny beräkning av behovet av anslagsförstärkning med utgångspunkt i den nu gällande ordningen för arbetslöshetsersättningarna. Utskottet utgår från att regeringen lägger fram förslag i en kommande tilläggsbudget utan särskild begäran från riksdagens sida.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *arbetslöshetsersättningarnas storlek, statsbidrag till arbetslöshetskassor, avstängningsregler samt finansiering*
att riksdagen
dels med bifall till motionerna 1982/83:111 i motsvarande del, 1982/83:119 yrkandena 11 och 12 samt 1982/83:123 yrkandena 1 a, 1 b i motsvarande del och 2 avslår regeringens förslag i proposition 1982/83:55 bilaga 5 i motsvarande delar,
dels med bifall till motion 1982/83:119 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om den fortsatta utvecklingen av ersättningarna vid arbetslöshet.

2. Beträffande arbetslöshetsersättningarnas storlek, statsbidrag till arbetslöshetskassor, avstängningsregler samt finansiering (mom. 1)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "Som framhållits" och slutar "nämnda betänkandena" bort ha följande lydelse:

Den kraftigt ökade arbetslösheten med ökade utbetalningar av arbetslöshetsersättningar som följd och den ökade volymen på arbetsmarknadsutbildningen innebär att statens utgifter för dessa ändamål ökar.

Finansieringen av förbättringarna av arbetslöshetsersättningens storlek och statsbidragen till arbetslöshetskassorna m. m. belöper till drygt 700 milj. kr. för återstoden av budgetåret. Höjningen av arbetsmarknadsavgiften med 0,5 %, vilket för helt år motsvarar ca 1,5 miljarder kr., täcker sålunda väl det gemensamma vallöftet från vänsterpartiet kommunisterna och socialdemokraterna att återställa värdet av arbetslöshetsersättningarna.

Utskottet vill framhålla att kopplingen mellan en höjning av mervärdeskatten och vallöftet att återställa värdet på arbetslöshetsersättningen inte äger giltighet, eftersom den föreslagna höjningen av arbetslöshetsersättningen fullt ut ersätter denna reform.

För övrigt vill utskottet erinra om att utvecklingen efter valet ytterligare styrkt det riktiga i att inte belasta de arbetande och lågavlönade med en höjning av mervärdeskatten. Utskottet vill peka på några händelser:

1. Chockdevalveringen lägger främst bördorna på industriarbetarna och andra låginkomsttagare genom höjda priser.

2. Kraftiga hyreshöjningar genomförs för 1983.

3. Priserna beräknas under 1983 öka med 12–15 %. Matkontot för en normalfamilj kommer att öka med 4 000 kr. per år.

4. Fackföreningarna har i sina avtalsbud inte ens krävt reallöneskydd. Efter sex år av reallönesänkningar fortsätter lönerna att sjunka.

5. Det orättvisa skatteförslaget som ger skattesänkningar till högavlönade

och missgynnar låginkomsttagarna kommer att genomföras.

6. Samtidigt sker en grov omfördelning i samhället, börsen slår rekord och bolagsvinsterna ökar, inte minst på grund av devalveringen etc.

En höjning av mervärdeskatten ovanpå detta strider mot allt vad rättvisa och solidaritet heter. Kostnaderna för den ökade arbetslösheten och därav föranledd belastning på arbetslöshetsförsäkringen bör bestridas i linje med den alternativa finansiering som har föreslagits av vpk. Den innebär bl. a. att arbetsmarknadsavgiften höjs till 1,3 % medan finansutskottets tanke att därutöver finansiera arbetslöshetsersättningar och utbildningsbidrag genom en höjd mervärdeskatt avvisas.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *arbetslöshetsersättningarnas storlek, statsbidrag till arbetslöshetskassor, avstängningsregler samt finansiering*
att riksdagen med avslag på motionerna 1982/83:111 i motsvarande del, 1982/83:119 yrkandena 11–13 samt 1982/83:123 yrkandena 1 a, 1 b i motsvarande del och 2,
dels antar det genom proposition 1982/83:55 (bilaga 5) framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,
dels antar 18 och 27 §§ i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
dels godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna,
dels godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för finansiering av arbetslöshetsersättningarna och utbildningsbidragen,
dels till *Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 631 200 000 kr.

3. Åldersgräns för kontant arbetsmarknadsstöd (mom. 2)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Regeringens motiv" och på s. 8 slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag innebär att ungdomar i åldern 16–17 år, som inte kan beredas utbildning eller arbete, inte längre skall ha möjlighet att få kontant arbetsmarknadsstöd (KAS). Som motiv för åtgärden åberopas främst att sådana ungdomar kan få sysselsättning genom att systemet med ungdomsplatser byggs ut. Det är emellertid känt att det i flera kommuner finns betydande svårigheter att ordna sådana platser. Den besparing som den

höjda åldersgränsen för KAS kan leda till är mycket ringa, men för vissa familjer med ungdomar i de aktuella åldrarna kan den föreslagna åtgärden vara till betydande nackdel. Utskottet är därför inte berett att tillstyrka regeringens förslag på denna punkt.

Utskottet ansluter sig alltså till avslagsyrkandet i motion 128 och biträder därmed även motsvarande yrkanden i motionerna 111 och 123.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *åldersgräns för kontant arbetsmarknadsstöd*
att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:111 i motsvarande del, 1982/83:123 yrkande 1 b i motsvarande del och 1982/83:128 yrkande 2 avslår regeringens förslag till lag om ändrad lydelse av lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd såvitt avser 4 §.

4. Lagförslaget beträffande kontant arbetsmarknadsstöd i återstående delar (mom. 3)

under förutsättning av bifall till reservation 1

Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Arne Fransson (c), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Håkan Stjernlöf (m) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "Även förslaget" och slutar "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Lagförslagets ingress och övergångsbestämmelser bör jämkas med hänsyn till att utskottet inte biträtt de av regeringen föreslagna förändringarna av stödbelopp och avstängningsregler. Förslaget om en ny åldersgräns för KAS bör, som regeringen föreslagit, gälla från den 1 januari 1983, och ungdomar i åldern 16–17 år som vid den tidpunkten beviljats detta stöd bör få fortsätta att uppbära stödet ersättningsperioden ut. Regeringens förslag till övergångsbestämmelser biträds alltså i den delen.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd i återstående delar med de ändringarna
dels att lagförslagets ingress får följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Propositionens förslag	*Reservanternas förslag*
Härigenom föreskrivs att 4, *18 och 27 §§* lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd[1] skall ha nedan angivna lydelse.	Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd[1] skall ha nedan angivna lydelse.

[1] Lagen omtryckt 1982:433

dels att lagförslagets ikraftträdandebestämmelser får följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Propositionens förslag	*Reservanternas förslag*
Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. *De nya bestämmelserna i 27 § tillämpas även i fråga om avstängning som pågår vid ikraftträdandet.* I fråga om den som före ikraftträdandet beviljats kontant arbetsmarknadsstöd gäller 4 § i sin äldre lydelse under återstoden av ersättningsperioden.	Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. I fråga om den som före ikraftträdandet beviljats kontant arbetsmarknadsstöd gäller 4 § i sin äldre lydelse under återstoden av ersättningsperioden.

5. Lagförslaget beträffande kontant arbetsmarknadsstöd i återstående delar (mom. 3)

under förutsättning av bifall till reservation 3.

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "Även förslaget" och slutar "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Lagförslagets ingress och övergångsbestämmelser bör jämkas med hänsyn till att utskottet inte biträtt den av regeringen föreslagna nya åldersgränsen för KAS. Övriga ändringar i lagen bör, som utskottet tillstyrkt tidigare i betänkandet, gälla från den 1 januari 1983. Regeringens förslag till övergångsbestämmelse om avstängningsreglerna biträds av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd i återstående delar med de ändringarna

dels att lagförslagets ingress får följande som *Reservantens förslag* betecknade lydelse:

Propostionens förslag	*Reservantens förslag*
Härigenom föreskrivs att *4*, 18 och 27 §§ lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd[1] skall ha nedan angivna lydelse.	Härigenom föreskrivs att 18 och 27 §§ lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd[1] skall ha nedan angivna lydelse.

dels att lagförslagets ikraftträdandebestämmelser skall ha följande som *Reservantens förslag* betecknade lydelse:

[1] Lagen omtryckt 1982:433

Propositionens förslag

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. De nya bestämmelserna i 27 § tillämpas även i fråga om avstängning som pågår vid ikraftträdandet. *I fråga om den som före ikraftträdandet beviljats kontant arbetsmarknadsstöd gäller 4 § i sin äldre lydelse under återstoden av ersättningsperioden.*

Reservantens förslag

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. De nya bestämmelserna i 27 § tillämpas även i fråga om avstängning som pågår vid ikraftträdandet.

Bilaga 1

Lagförslagen i proposition 1982/83:55 bilaga 5

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 17, 30 och 98 §§ lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 §[2]	
Dagpenning, *som berättigar till statsbidrag*, utges med lägst *90* och högst *230* kronor om inte annat följer av denna lag. *En erkänd arbetslöshetskassa kan härutöver, med arbetsmarknadsstyrelsens medgivande, på egen bekostnad utge dagpenning till den försäkrade.* Arbetslöshetskassan beslutar om dagpenningens storlek.	Dagpenning utges med lägst *110* och högst *280* kronor om inte annat följer av denna lag. Arbetslöshetskassan beslutar om dagpenningens storlek.
30 §[3]	
Är det sannolikt att arbete som avses i 29 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar eller mer än tio dagar, utgör avstängningstiden fem, tio respektive *30* ersättningsdagar. I avstängningstiden inräknas endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha utgått, om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka den försäkrade har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte överstiga 14, 28 respektive *84* kalenderdagar.	Är det sannolikt att arbete som avses i 29 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar eller mer än tio dagar, utgör avstängningstiden fem, tio respektive *20* ersättningsdagar. I avstängningstiden inräknas endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha utgått, om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka den försäkrade har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte överstiga 14, 28 respektive *56* kalenderdagar.
Inträffar under avstängningstiden förhållande som avses i 29 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i första stycket, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.	
Är det uppenbart att en försäkrad ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då den försäkrade vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall den försäkrade vara avstängd till dess han eller hon utfört förvärvsarbete under *30* dagar.	Är det uppenbart att en försäkrad ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då den försäkrade vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall den försäkrade vara avstängd till dess han eller hon utfört förvärvsarbete under *20* dagar.

[1] Lagen omtryckt 1982:432.
[2] Senaste lydelse 1982:432.
[3] Senaste lydelse 1982:432.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 29 § inträffat.	
98 §	
Talan mot arbetsmarknadsstyrelsens beslut i ärende angående medlems rätt till ersättning eller medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa enligt denna lag föres genom besvär hos *försäkringsdomstolen*, om ej annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.	Talan mot arbetsmarknadsstyrelsens beslut i ärende angående medlems rätt till ersättning eller medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa enligt denna lag föres genom besvär hos *försäkringsöverdomstolen*, om ej annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt.
Beslut som avses i första stycket och som ej innebär tillämpning av sistnämnda lag får av arbetsmarknadsstyrelsen underställas *försäkringsdomstolens* prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller annars särskilda skäl finns för sådan prövning.	Beslut som avses i första stycket och som ej innebär tillämpning av sistnämnda lag får av arbetsmarknadsstyrelsen underställas *försäkringsöverdomstolens* prövning, om det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att saken prövas av domstolen eller annars särskilda skäl finns för sådan prövning.
Mot arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt denna lag i annat fall än som avses i första eller andra stycket föres talan hos regeringen genom besvär.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. De nya bestämmelserna i 30 § tillämpas även i fråga om avstängning som pågår vid ikraftträdandet.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 4, 18 och 27 §§ lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §	
Kontant arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet tillkommer den som	
1. har fyllt *16* år,	1. har fyllt *18* år,
2. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete för arbetsgivares räkning minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,	
3. är beredd att antaga erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas,	
4. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver,	
5. icke kan erhålla lämpligt arbete.	
Företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.	
18 §[2]	
Kontant arbetsmarknadsstöd utges med *80* kronor per dag. *Till den som inte har fyllt 20 år utges dock stödet med 75 kronor per dag.*	Kontant arbetsmarknadsstöd utges med *100* kronor per dag.
Till den som söker deltidsarbete eller i annat fall är arbetslös under del av vecka utgår arbetsmarksstöd med det antal ersättningsdagar per vecka som följer av en av regeringen fastställd omräkningstabell.	
27 §[3]	
Är det sannolikt att arbete som avses i 26 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar eller mer än tio dagar, utgör avstängningstiden fem, tio respektive *30* ersättningsdagar. I avstängningstiden inräknas endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller kontant arbetsmarknadsstöd skulle ha utgått, om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka stödtagaren har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte	Är det sannolikt att arbete som avses i 26 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar eller mer än tio dagar, utgör avstängningstiden fem, tio respektive *20* ersättningsdagar. I avstängningstiden inräknas endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller kontant arbetsmarknadsstöd skulle ha utgått, om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka stödtagaren har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte

[1] Lagen omtryckt 1982:433.
[2] Senaste lydelse 1982:433.
[3] Senaste lydelse 1982:433.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
överstiga 14, 28 respektive *84* kalenderdagar.	överstiga 14, 28 respektive *56* kalenderdagar.

Inträffar under avstängningstiden förhållande som avses i 26 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i första stycket, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

Är det uppenbart att stödtagaren ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då stödtagaren vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall stödtagaren vara avstängd till dess han eller hon utfört förvärvsarbete under *30* dagar.	Är det uppenbart att stödtagaren ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då stödtagaren vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall stödtagaren vara avstängd till dess han eller hon utfört förvärvsarbete under *20* dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 26 § inträffat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. De nya bestämmelserna i 27 § tillämpas även i fråga om avstängning som pågår vid ikraftträdandet. I fråga om den som före ikraftträdandet beviljats kontant arbetsmarknadsstöd gäller 4 § i sin äldre lydelse under återstoden av ersättningsperioden.

Finansutskottets yttrande

1982/83: 2 y

över proposition 1982/83:55 om upphävande av beslutet om karensdagar, m. m.

Till skatteutskottet,
socialförsäkringsutskottet,
socialutskottet,
jordbruksutskottet och
arbetsmarknadsutskottet

Beträffande proposition 1982/83:55 om upphävande av beslutet om karensdagar, m. m., jämte motioner vill utskottet anföra följande.

Obalanserna i den svenska ekonomin har vuxit sig allt starkare. Budgetunderskottet har sedan mitten av 1970-talet vuxit som andel av BNP från 2 % till 13 % 1982. Den totala konsumtionen har ökat samtidigt som industriproduktionen i det närmaste stagnerat. Skillnaden i tillväxt mellan produktion och konsumtion har kommit till uttryck i ett växande bytesbalansunderskott som finansierats med ökad statlig upplåning. Den statliga utlandsskulden värderas nu till 100 miljarder kronor. Det krävs kraftiga ökningar av industriproduktionen och exporten för att motsvara de ökade räntekostnaderna.

Det krävs nu krafttag för att vända den ekonomiska utvecklingen. Vi måste hålla tillbaka konsumtion och stimulera produktion och investeringar. Åtstramningsåtgärderna måste drabba alla efter bärkraft. Det är emellertid enligt utskottets mening utomordentligt angeläget att de begränsningar som måste vidtas inte belastar de sämst ställda i samhället. Det kärva ekonomiska läget får inte tas till intäkt för att rasera det sociala trygghetssystem som byggts upp i vårt land. Det är tvärtom nödvändigt att värna om grundtryggheten i ett läge då det krävs åtgärder, som innebär påfrestningar på stora befolkningsgrupper. Utskottet ser det därför som väl motiverat att återställa de tidigare bidragsnivåerna i pensionssystemet, sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och kommunala barnomsorgen. Dessa åtgärder är en viktig förutsättning för att skapa vilja och förståelse för att genomföra de övriga åtgärder som behövs för att vända den ekonomiska utvecklingen.

Det statsfinansiella läget är emellertid sådant att dessa åtgärder, som innebär ökade offentliga utgifter, måste kompenseras med motsvarande inkomstförstärkningar. Det är inte ansvarsfullt att tillåta att ens dessa angelägna utgiftsökningar skulle få leda till ytterligare ökat underskott i de offentliga finanserna. Redan tillväxten i räntekostnaderna för de tidigare

årens upplåning beräknas bli ca 11 miljarder kronor mellan 1982/83 och 1983/84. Att låta underskottet växa ytterligare genom att underlåta att finansiera nödvändiga utgiftsökningar skulle öka räntebelastningen i framtiden än mer.

Vidare skulle de ökade utgifterna till hushållen, om de inte finansierades, stimulera den inhemska efterfrågan och driva upp den privata konsumtionen och därmed motverka devalveringens syften. Som utskottet anfört är det nödvändigt att begränsa den inhemska konsumtionsefterfrågan. I annat fall försämras bytesbalansen ytterligare och vägen mot ökad balans blir allt längre. Devalveringens kortsiktiga effekter innebär vissa påfrestningar på bytesbalansen. Dessa växer till oacceptabel storlek om den inhemska efterfrågan samtidigt tillåts expandera. Enligt utskottets mening kräver således en ansvarsfull politik, som syftar till att understödja devalveringens positiva effekter, att utgiftsökningarna finansieras med inkomstförstärkningar.

Enligt utskottets mening bör dessa förstärkningar inte drabba en begränsad grupp utan bäras av alla. Det är vidare angeläget att åtgärderna inte bidrar till att försämra den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Utskottet kan mot denna bakgrund dela den uppfattning som redovisas i propositionen att finansieringen i första hand bör ske genom en höjning av mervärdeskatten. De åtgärder som föreslås inom arbetslöshetsförsäkringen för att förbättra de arbetslösas ekonomiska situation bör finansieras inom försäkringssystemet med en höjning av avgifterna till arbetsmarknadsfonden.

En höjning av mervärdeskatten från 17,7 % till 19 % leder till en allmän höjning av prisnivån med ca 1 %. Det finns vissa grupper, främst barnfamiljer, som drabbas särskilt hårt av en momshöjning. Det finns därför enligt utskottet fog för att kompensera barnfamiljerna genom höjda barnbidrag och genom att öka livsmedelssubventionerna för att begränsa prisökningarna på baslivsmedel. Utskottet tillstyrker mot bakgrund härav förslagen att höja barnbidragen med sammantaget 750 milj. kr. räknat för helår. Hur fördelningen bör göras mellan en generell bidragshöjning och en höjning av flerbarnstillägget får ankomma på vederbörande utskott att bedöma. Vidare bör livsmedelssubventionerna öka med 230 milj. kr. räknat för helår, vilket i konsumentledet kan beräknas motsvara en utgiftsminskning för hushållen med närmare 300 milj. kr. Härigenom undanröjs effekten på subventionerade baslivsmedel som momshöjningen annars skulle få.

Det finns enligt utskottets mening anledning att närmare studera åtgärdernas totala effekter, framför allt med avseende på konsekvenserna för statsbudgeten. Enligt propositionen beräknas förslagen innebära ökade utgifter för statsbudgeten och socialförsäkringssektorn med totalt 7,3 miljarder kronor som helårseffekt. Inkomsterna beräknas till 7,1 miljarder kronor. Till den del dessa åtgärder direkt berör statsbudgeten beräknar utskottet att åtgärderna sammantaget leder till en förstärkning med närmare

1 miljard kronor. För ATP-systemet och arbetslöshetsförsäkringen, som i huvudsak ligger utanför statsbudgeten, beräknas totaleffekten bli ett underskott med drygt 1,1 miljarder kronor. Det sammanlagda resultatet blir således, som även framgår av propositionen, en skillnad på ca 0,2 miljarder kronor, som motsvarar livsmedelssubventionerna, vilka utgör kompensation för totalfinansieringens effekter.

Det bör i detta sammanhang noteras att åtgärderna avseende sjukförsäkringen och folkpensionerna i sin helhet faller på statsbudgeten. I det begrepp som i den ekonomiska analysen i nationalbudgeterna kallas den konsoliderade offentliga sektorn ingår de tre delsektorerna stat, kommuner och socialförsäkringssektorn. Begreppet staten i detta sammanhang liksom i nationalräkenskaperna är en statistisk konstruktion som inte innefattar allmän sjukförsäkring eller erkända arbetslöshetskassor. KAS och folkpensioner inryms däremot numera i staten.

I propositionen görs uppskattningar av de indirekta effekterna i form av ökade skatteinkomster. Dessa avser de statliga skatterna och beräknas till 1,1 miljarder kronor. Kassamässigt tillförs emellertid staten även kommunalskatterna på förmånerna. Skatterna utbetalas till kommunerna med två års eftersläpning. Under 1983 och 1984 förstärks därför statsbudgeten med dessa inkomster. En överslagsmässig beräkning av hur statsbudgeten påverkas innevarande och nästa budgetår utvisar att åtgärderna i stort sett balanseras budgetåret 1982/83 och ger ett kassamässigt överskott på närmare 3 miljarder kronor budgetåret 1983/84. Överskottet bortfaller år 1985, då medel utbetalas till kommunerna till följd av ökat skatteunderlag 1983.

Med anledning av vad som sägs i *motion 112* av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) om beräkning av effekterna av momshöjningen vill utskottet anföra följande. Motionärerna anser att propositionens beräkning av effekterna är grovt överdrivna. Man jämför med finansutskottets kalkyler hösten 1981 då skattesatsen skulle sänkas lika mycket som den nu föreslås bli höjd. Effekten härav beräknades då till 3 miljarder kronor.

När konsumtionsskattesatsen justeras antas som regel, förutsatt att inte andra åtgärder vidtas samtidigt som påverkar konsumtionsbeteendet, att konsumenterna påverkas så att om exempelvis skatten sänks ökar konsumtionsvolymen. Därigenom minskar skattebortfallet jämfört med om konsumtionen skulle varit oförändrad. Hösten 1981 antog finansutskottet i sina beräkningar att så skedde. I de nu föreliggande kalkylerna i propositionen har inte antagits att konsumtionsvolymen påverkas av skattesatsens höjning. Skälet härför är att hushållens köpkraft hålls uppe av de förbättringar som föreslås i de olika bidragssystemen. Genom att dessa åtgärder vidtas samtidigt finns det inte skäl att räkna med någon motverkande effekt på konsumtionsvolymen till följd av skattehöjningen. Utskottets kalkyler utförda på motsvarande sätt som föregående år men med en högre prisnivå och med beaktande av detta resonemang leder till en effekt som är obetydligt lägre än de 4,5 miljarder kronor som anges i propositionen.

Riksrevisionsverket kommer att under första hälften av december till regeringen överlämna en beräkning av statsbudgetens inkomster för nästa budgetår. Verket har med anledning härav begärt in underlag från berörda myndigheter och avser att revidera sina tidigare beräkningar. Det finns enligt utskottets mening skäl att, när säkrare underlag föreligger, på nytt bedöma effekterna av momshöjningen. Skulle det då visa sig att mervärdeskatten inte ger de inkomster för staten som motsvarar de av utskottet ovan tillstyrkta utgiftsökningarna utgår utskottet från att regeringen föreslår kompletterande åtgärder för att finansiera dessa.

I *motionerna 120* av Ola Ullsten m. fl. (fp) och *118 (112)* av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) anförs att en höjning av mervärdeskatten skulle dämpa efterfrågan alltför kraftigt. När den borgerliga regeringen hösten 1981 devalverade den svenska kronan föreslog regeringen i stället en sänkning av mervärdeskatten. En momshöjning leder till kraftiga reallönesänkningar, menar motionärerna. Detta kan endast leda till ytterligare avmattning av konjunkturen och en ökad arbetslöshet. En momshöjning är enligt motionärerna det sämsta sättet att åstadkomma den önskade finansieringen.

Som utskottet redovisat innebär höjningen av mervärdeskatten en köpkraftindragning som, tillsammans med avgiftshöjningar till arbetsmarknadsfonden, skulle motsvara de ökade disponibla resurser som återställandet av de sociala förmånerna i pensionssystemet, sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och barnomsorgen skulle innebära. Om hushållens totala köpkraft återställs på detta sätt finns det enligt utskottets mening inte skäl för att påstå att åtgärderna i proposition 55 skulle leda till realinkomstförsämringar och ökad arbetslöshet. Åtgärderna innebär endast en fördelningspolitiskt motiverad omfördelning inom hushållssektorn. Utskottet delar inte motionärernas bedömning av effekterna av de föreslagna åtgärderna.

I *motion 106 (99)* av Ulf Adelsohn m. fl. (m) anförs att momshöjningen leder till utgiftsökningar för de enskilda hushållen som är lika stora som eller större än de påslag på förmåner och bidrag som föreslås. Om inte momsen höjs bibehåller hushållen i motsvarande mån sin köpkraft. Därmed bortfaller, enligt motionärerna, motiven för att höja momsen och förbättra de olika förmåner och bidrag som föreslås i propositionen. Endast förslaget om höjning av flerbarnsstödet godtas i motionen. Man anvisar finansiering av förslaget genom minskade livsmedelssubventioner. Något konkret yrkande på detta framläggs emellertid inte.

Som utskottet anfört talar främst fördelningspolitiska skäl för att återställa de bidragsnivåer som tidigare gällt. Ett återställande av ersättningsnivåerna ger 7,3 miljarder kronor till de direkt berörda grupperna barnfamiljer, arbetslösa, pensionärer, studerande, sjuka och handikappade. Detta betalas av samtliga hushåll genom momshöjningen och avgiftshöjningen. Den fördelningspolitiska effekten för hushållen av åtgärderna är därmed uppen-

bar. Motionärerna hävdar å ena sidan att bidragsökningen blir mindre än skattehöjningen, dvs. åtgärderna överfinansieras. Å andra sidan påstår man att förslagen totalt sett leder till en försämring av budgetsaldot, dvs. att åtgärderna underfinansieras. Detta är varken konsekvent eller, som framgått, korrekt. Utskottet kan således inte godta den uppfattning som kommer till uttryck i motionen vad gäller förslagen i proposition 55.

I *motion 128* av Lars Werner m. fl. (vpk) tillstyrker man regeringens förslag till förbättringar av transfereringarna. Endast på två punkter som avser flerbarnstilläggen och slopandet av KAS för ungdomar under 18 år avviker man från regeringens förslag. När det gäller finansieringen av de förslag man accepterar anger motionärerna i stället för momshöjningen flera egna finansieringskällor, som tillsammans med höjningen av arbetsgivaravgiften beräknas öka inkomsterna med 5,7 miljarder kronor. Återtagandet av beslutet om karensdagar i sjukförsäkringen anser inte motionärerna behöver finansieras då karensdagarna ännu inte införts.

Utskottet delar inte motionärernas syn vad gäller finansieringen av förbättrade förmåner inom sjukförsäkringen. I den statsbudget som riksdagen fastställt för budgetåret 1982/83 har utgifterna för sjukförsäkringen beräknats med förutsättningen att bl. a. karensdagar införs den 1 januari 1983. Om dessa karensdagar slopas innebär det ökade utgifter, och om dessa inte finansieras leder det till ökat budgetunderskott. Som utskottet angett tidigare faller inkomst- och utgiftsförändringarna i sjukförsäkringen helt inom statsbudgeten. Förslagen till inkomstförstärkningar i motion 128 innebär således inte att de föreslagna åtgärderna totalfinansieras. Enligt utskottets mening är det angeläget att utgifterna finansieras redan från årsskiftet 1982/1983, då de träder i kraft. Det får ankomma på skatteutskottet att bedöma huruvida de motionsvägen framlagda skatteförslagen kan ge effekter redan fr. o. m. 1983. Enligt utskottets mening är det emellertid uppenbart att de inkomstförstärkande åtgärderna inte i tillräckligt hög grad kan bidra till att finansiera utgiftsförslagen. Utskottet kan därför inte tillstyrka finansieringsalternativet enligt motion 128.

Utskottet tillstyrker att åtgärderna att förbättra ersättningsnivåerna i pensionssystemet, sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen, barnomsorgen och barnbidragen totalfinansieras med en höjning av mervärdeskatten och arbetsgivaravgiften till arbetslöshetsförsäkringen. Behovet av att åtgärderna totalfinansieras är enligt utskottet mening så angeläget att detta bör komma till uttryck i riksdagens beslut vad gäller dessa utgiftsökningar. Förslagen i propositionens olika bilagor bör godkännas, antas eller medel anvisas endast på det uttryckliga villkoret att riksdagen bifaller förslagen om höjning av mervärdeskatten respektive höjning av arbetsgivaravgiften till arbetslöshetsförsäkringen.

Stockholm den 2 december 1982

På finansutskottets vägnar
MATS HELLSTRÖM

Närvarande: Mats Hellström (s), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Arne Gadd (s), Lennart Blom (m), Per-Axel Nilsson (s), Tage Adolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Christer Nilsson (s), Torsten Karlsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Wirtén (fp), Carl-Henrik Hermansson (vpk), Gunnar Nilsson i Eslöv (s) och Rolf Andersson (c).

Avvikande meningar

1. Lars Tobisson (m), Lennart Blom (m), Tage Adolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Filip Fridolfsson (m), Rolf Wirtén (fp) och Rolf Andersson (c) anser att utskottets yttrande bort lyda:

De internationella betingelserna för den svenska ekonomin har förändrats på ett dramatiskt sätt sedan början av 1970-talet. Detta har drabbat alla länder i västvärlden men i vissa centrala avseenden har den svenska utvecklingen varit sämre än det internationella genomsnittet. Industriproduktionen har utvecklats svagt och bytesbalansunderskottet är större än genomsnittet för Västeuropa i övrigt. I andra avseenden har Sverige klarat sig bättre. Det gäller framför allt att hålla sysselsättningen uppe. Fram till devalveringen var inflationstakten i avtagande.

Flera av de problem som finns i den svenska ekonomin i dag är emellertid inte enbart betingade av den internationella utvecklingen. Många svårigheter är av långsiktig eller strukturell natur. De kommer att finnas kvar även vid en konjunkturuppgång. Flera betydelsefulla insatser har emellertid gjorts de senaste åren för att vända utvecklingen åt rätt håll.

Ett av de största problemen i den svenska ekonomin har varit ökningstakten i den offentliga sektorn. Ökningen har varit större än i ekonomin som helhet.

De statliga utgifterna har vuxit betydligt snabbare än inkomsterna, vilket gjort att vi fått ett mycket stort budgetunderskott. Utgiftstillväxten har till stor del varit automatisk. Genom regelsystemet har utgifterna knutits till prisutvecklingen, löneutvecklingen, demografiska faktorer etc.

Växande budgetunderskott skapar inflation, hög ränta och minskat utrymme för industrins investeringar. Enligt utskottets mening måste ett väsentligt inslag i den ekonomiska politiken vara att förhindra att budgetunderskottet ökar i reala termer. De borgerliga regeringarna inledde en nödvändig sanering av statsfinanserna.

Utskottet anser att det är nödvändigt att hålla tillbaka de offentliga utgiftsökningarna. Ansträngningarna att minska budgetunderskottet måste

göras på utgiftssidan samtidigt som tillväxtfrämjande åtgärder måste vidtas. Det höga skattetrycket, det högsta inom OECD-området, kan inte höjas ytterligare utan att allvarliga effekter uppkommer på arbetsvilja, nyföretagande och skattemoral.

De borgerliga regeringarna vidtog med början hösten 1980 vissa åtgärder för att bryta utgiftsutvecklingen. Bl. a. togs den automatiska kompensationen för energiprishöjningar bort i pensions- och studiemedelssystemet. Samtidigt vidtogs vissa kompenserande åtgärder för de ekonomiskt svagaste grupperna. Vidare beslutade riksdagen hösten 1981 om förenklade statliga regler inom barnomsorgen. Besluten decentraliserades och reglerna förenklades. Genom riksdagsbeslutet kommer all kommunal barnomsorg att värderas lika och skall ges statligt stöd. Alla barn skall få del av pedagogisk verksamhet. Riksdagsbeslutet om förenklade regler för barnomsorgen innebar en besparing utan att målet för barnomsorgens innehåll och utveckling ändrades till det sämre.

Genom beslut våren 1982 minskades sjukförsäkringens utgifter. Ersättningsnivån för korttidssjuka sänktes och spännvidden i kompensationsgraden minskades genom begränsningar i de högre inkomstskikten.

Så sent som i våras godtog riksdagen vissa ändringar i arbetslöshetsförsäkringen som innebar besparingar i statens utgifter samtidigt som ersättningsnivån höjdes från den 1 juli 1982 från 210 till 230 kr.

Det är dessa åtgärder inom pensionssystemet, sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och den kommunala barnomsorgen som regeringen i proposition 55 nu föreslår skall tas tillbaka. Enligt utskottets mening har den statsfinansiella utvecklingen sedan besluten fattades snarare stärkt motiven för de tidigare besluten. Utskottet ser därför inte skäl att tillstyrka regeringens förslag.

De tidigare riksdagsbesluten vad gäller t. ex. sjukförsäkringen och barnomsorgen får effekt först 1983. För att dessa åtgärder skall upphävas föreslår regeringen att mervärdeskatten höjs med 2 procentenheter från 21,51 % till 23,46 % och att arbetsgivaravgiften till arbetsmarknadsfonden höjs med en halv procentenhet. Den sammanlagda effekten av förslagen i proposition 55 innebär således att mellan 1982 och 1983 höjs skatterna samtidigt som bidragsnivåerna hålls oförändrade. Utskottet motsätter sig bestämt en höjning av skattetrycket.

Redan devalveringen bidrar till att höja prisnivån 1983 med ca 5 %. Detta leder till påtagliga reallönesänkningar och försämrad standard. Att dessutom höja mervärdeskatten innebär en ytterligare påspädning av inflationen med 1,2 %. Detta leder till avmattning av konjunkturen och risk för ökad arbetslöshet. En momshöjning slår främst mot de grupper som är ekonomiskt sämst rustade.

Utskottet kan inte heller acceptera de förslag till skattehöjningar som föreslås i motion 128 som innebär bl. a. skärpningar i marginalskatterna och slopande av skattefondsparande.

2. Carl-Henrik Hermansson (vpk) anser att utskottets yttrande bort lyda:

Den ekonomiska krisen är djup och långvarig. Den innebär successivt försämrade levnadsvillkor för folkflertalet. Arbetslösheten drabbar främst arbetare och lägre tjänstemän eller ungdom och kvinnor i dessa skikt, som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden. Reallöneförsämringarna träffar hårdast de breda grupperna av arbetare och lägre tjänstemän. De ekonomiska åtstramningarna riktade mot den offentliga sektorns överföringar och verksamhet drabbar också främst dessa kategorier. Krisens bördor delas inte lika. De finns som inte ens känner några bördor. De senaste åren har det varit möjligt med framgångsrik spekulation. Aktievärdena och vinsterna har stigit. Delar av storfinansen har stärkt sin makt. Krisen ställer därför fördelningspolitiken i centrum.

Den ekonomiska krisen i vårt land är orsakad av det kapitalistiska systemets motsättningar. Den är inte följden av att folkflertalet haft en "för hög" konsumtion. Krisen kan bara bekämpas med en medveten och långsiktig politik som angriper det kapitalistiska systemets maktförhållanden och anarkiska produktionssystem. Det är ingen väg ur krisen att trycka ner de arbetandes levnadsvillkor. Åtstramningspolitik som den hittills bedrivits fördjupar den ekonomiska krisen, ökar arbetslösheten och skärper orättvisorna.

Detta står helt klart såväl mot bakgrund av internationella erfarenheter som efter de 6 åren av borgerlig regeringspolitik i Sverige. De borgerliga regeringarna började göra allt större ingrepp för att rasera för folkflertalet viktiga sociala erövringar. De genomdrev försämringar för pensionärer och andra grupper med basbeloppsanknutna inkomster genom att holka ur beräkningsgrunden för basbelopp. De drev igenom beslut om att införa karensdagar och försämra ersättningsnivåerna inom sjukförsäkringen, vilket främst skulle slå mot arbetarklassen. De genomdrev försämringar i arbetslöshetsförsäkringen. De försämrade statens bidrag till den kommunala barnomsorgen.

Denna borgerliga politik mötte berättigad och hård kritik inom hela arbetarrörelsen och andra folkorganisationer.

I proposition 55 drar den nya regeringen för sin del sina slutsatser av den kritik arbetarrörelsen drev mot den borgerliga regeringspolitiken och ställer förslag som i huvudsak innebär ett uppfyllande av de fyra vallöften de båda arbetarepartierna utställde, nämligen att återställa vad den borgerliga regeringen börjat rasera inom sjukförsäkringssystemet och arbetslöshetsförsäkringen, att återställa beräkningsgrunden för basbeloppet och det statliga stödet för den kommunala barnomsorgen. Utskottet finner regeringens förslag i dessa delar vara välmotiverade.

Regeringen anser att dessa åtgärder som innebär ökade offentliga utgifter måste kompenseras med motsvarande inkomstförstärkningar. Utskottet finner att också denna utgångspunkt är välmotiverad. Krisen och den

borgerliga politiken, med bl. a. stora skattelättnader för höginkomsttagare, har skapat ett mycket besvärande underskott i statsbudgeten. Ökningstakten i detta underskott bör inte skärpas genom ytterligare konsumtionsexpansiva utgifter, allra minst som möjligheter finns för motsvarande inkomstförstärkningar på ett sätt som stärker de föreslagna åtgärdernas fördelningspolitiska effekter.

Det finns, såsom påpekas i motion 128, emellertid anledning att ifrågasätta om inte regeringen beräknar kostnaderna för åtgärderna något för högt. Från försäkringstagarnas synpunkt måste det te sig underligt att stoppandet av en försämring som aldrig trätt i kraft kan utgöra en kostnad (karensdagarna m. m.). Dessutom understryker regeringen att 85 % av den påstådda "karensdagskostnaden" eller ca 1 500 milj. kr. kommer att täckas med arbetsgivaravgifter och avgifter från egna företagare. Det kan sålunda hävdas att regeringen räknat för högt på kostnaderna för åtgärderna.

Regeringsförslagen innebär ökade arbetsgivaravgifter m. m. om 1,5 miljarder kronor och ökade skatteinkomster för det allmänna genom de uteblivna försämringarna i sjukförsäkringssystemet etc. med 1,1 miljarder kronor. Det resterande beloppet som regeringen anser uppgå till 4,5 miljarder kronor vill den finansiera genom en allmän höjning av mervärdeskatten.

Utskottet har inget att erinra mot förslagen till ändrade arbetsgivaravgifter eller mot de beräkningar av ökade skatteinkomster regeringen gjort.

Däremot avvisar utskottet förslaget till en allmän höjning av mervärdeskatten. Detta förslag kan inte godtas vare sig från fördelningspolitisk eller allmän ekonomisk-politisk synpunkt.

De senaste årens ekonomiska utveckling i vårt land har inneburit en stark nedpressning av folkflertalets reala inkomster och privata konsumtion. Klasskillnaderna har ökat. Den nyss genomförda devalveringen har ytterligare accentuerat denna utveckling. Avtalsrörelsen har inletts med lönebud som för det stora flertalet kommer att innebära ytterligare kraftiga reallöneförsämringar. Regeringens förslag till skattereform kommer att medföra att de med höga inkomster däremot kommer att få större reala disponibla inkomster. Aviserade, mycket omfattande ökningar av såväl hyror som matpriser kommer ytterligare att skärpa läget för det stora flertalet. Samtidigt ger devalveringen och den allmänna utvecklingen möjligheter till ökade bolags- och spekulationsvinster.

En allmän höjning av mervärdeskatten – en skatt som relativt hårdare drabbar de sämst ställda, enär de använder en större del av sina inkomster till konsumtion av momsbelagda varor – är i detta läge fördelningspolitiskt oacceptabel. Mervärdeskattens regressiva karaktär gäller speciellt när den tas ut på livsmedel och andra nödvändighetsvaror.

En allmän höjning av momsen kommer också att ytterligare beskära den redan sviktande svenska marknaden, vilket kommer att få negativa följder för den hemmamarknadsproducerande industrin. En allmän momshöjning

står därför i motsättning till kampen mot arbetslösheten.

För att de fördelningspolitiskt orättfärdiga följderna av mervärdeskatten skall motverkas bör momsen, enligt utskottets mening, differentieras. Ett ytterligare skäl härför är den allvarliga utvecklingen av livsmedelspriserna. Inriktningen på en differentiering av momsen måste vara att momsen på livsmedel sänks och på sikt slopas, att momsen icke höjs från nuvarande nivå på vissa andra oumbärliga varor medan momsen kan höjas på mera umbärliga varor och lyxvaror. En differentiering av mervärdeskatten kräver en viss förberedelsetid. Riksdagen bör därför nu ta ett principbeslut om en differentiering av mervärdeskatten. Denna bör vara möjlig att genomföra från den 1 juli 1983.

Intill dess bör inte mervärdeskattesatsen ändras. Utskottet förordar därför avslag på regeringens förslag till allmän höjning av mervärdeskatten.

Det finns andra möjligheter att finansiera de i propositionen förordade åtgärderna. I motion 128 visas på fem olika förslag som tillsammans skulle ge statskassan mer än tre miljarder kronor. Dessa förslag – en ytterligare skärpning av skatten på stora förmögenheter, stora arv och gåvor, ett fullständigt slopande av skatte- och aktiefondsparandet, ett slopande av rätten till avdrag för representation, en särskild skatt på utlandsinvesteringar och en annan utformning av skatteskalorna för år 1983 så att de av regeringen föreslagna kraftiga skattelindringarna för höginkomsttagare kraftigt reduceras – har enligt utskottet en riktig fördelningspolitisk profil och är synnerligen välmotiverade. De kommer att öka statsinkomsterna med drygt tre miljarder kronor. Skulle det visa sig att dessa inkomster skulle vara otillräckliga för att helt finansiera de förordade sociala åtgärderna, förutsätter utskottet att regeringen i budgetpropositionen föreslår kompletterande åtgärder för att finansiera de utgiftsökningar utskottet tillstyrkt.

De borgerliga partierna uttrycker i sina motioner 99 (m), 112 (c) och 120 (fp) sitt avståndstagande från att de fyra vallöftena genomförs och avvisar därför också löftenas finansiering. Med hänvisning till vad utskottet anfört i det föregående förordar utskottet ett avslag på dessa motioner.

Utskottet tillstyrker sålunda att åtgärderna att förbättra ersättningsnivåerna i pensionssystemet, sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen, barnomsorgen och barnbidragen genomförs på sätt som förordas i motion 128. Utskottet förordar att åtgärderna totalfinansieras. Utskottet förordar att denna finansiering sker på sätt som angivits ovan och som närmare utvecklats i motion 128. Utskottet bifaller regeringens förslag till ändrade arbetsgivaravgifter men avslår dess förslag till allmän höjning av mervärdeskatten.